Magiczny Kraków

Janina Kraupe-Świderska

2015-09-28

(ur. 1921 roku w Sosnowcu)

Należy do grona najoryginalniejszych polskich artystów. Uprawia grafikę, rysunek, malarstwo (sztalugowe i monumentalne - polichromie ścienne). Studia na Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie podjęła w 1938 roku, najpierw pod kierunkiem doc. Pawła Dadleza (1938/1939), potem prof. Fryderyka Pautscha (w Kunstgewerbeschule, w roku 1940/1941). Po wojnie, w latach 1945-1947 studiowała pod kierunkiem prof. Eugeniusza Eibischa oraz prof. Wacława Taranczewskiego (1947/48 malarstwo monumentalne). W latach 1945-48 dodatkowo studiowała grafikę w pracowniach doc. Andrzeja Jurkiewicza i prof. Konrada Srzednickiego, otrzymując absolutorium w 1948 r. Dyplom z malarstwa sztalugowego uzyskała w 1955 roku. Po ukończeniu studiów, w 1948 roku, rozpoczęła działalność dydaktyczną w macierzystej uczelni. W 1980 roku nadano jej tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1987 profesora zwyczajnego. Od 1951 r. jest członkiem Związku Polskich Artystów Plastyków.

Podczas okupacji, w latach 1942-1943, Janina Kraupe uczestniczyła w działaniach konspiracyjnego teatru Tadeusza Kantora. Od roku 1958 jest członkiem Grupy Krakowskiej. Prace artystki znajdują się w wielu muzeach i kolekcjach prywatnych, polskich i zagranicznych, m.in. w Muzeum Guggenheima w Nowym Jorku, Galerii Uffizi we Florencji, Albertinie w Wiedniu. Były eksponowane na kilkudziesięciu wystawach indywidualnych oraz ponad dwustu wystawach zbiorowych w kraju i za granicą, w tym w ponad stu międzynarodowych reprezentacyjnych wystawach sztuki polskiej w krajach Europy, Ameryki, Azji i Afryki, m.in. Biennale w Wenecji w 1952 i 1978 roku, Biennale Sztuki w Sao Paulo w 1965 r., wielokrotnie w Premi Dibuix Joan Miró. Retrospektywna wystawa jej twórczości miała miejsce w 2006 roku w Muzeum Narodowym w Krakowie.

Jest laureatką wielu nagród i wyróżnień. Wśród najważniejszych m.in. I nagroda w konkursie "Temat muzyczny w grafice" (Kraków 1975), I nagroda na Ogólnopolskiej Wystawie Grafiki (Warszawa 1978), Nagroda I stopnia Ministra Kultury i Sztuki (1984), medale "Amici del Pomero" - IX, XVII, XXII, XXIV Premio Internazionale di Grafica del Pomero, Mediolan, RHO, kolejno w latach 1981, 1989, 1994, 1995, 1996; Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1974), Złota Odznaka Związku Polskich Artystów Plastyków (Kraków 1977), Nagroda Wojewody Małopolskiego (1994), Nagroda im. Witolda Wojtkiewicza i Nagroda Miasta Krakowa (1997).

Jej sztuka ewaluowała "od realistycznych portretów z lat 40. i pozostających pod wpływem surrealizamu metaforycznych prac z lat 50., poprzez utrzymane w "mistycznym" informelu obrazy i grafiki z lat 60., aż po nowsze prace z lat 80. i 90. przemawiające do podświadomości widza niezwykłym językiem abstrakcyjnych znaków" . Jak pisze Maria Zientara, artystka "siebie traktuje jako medium, poprzez które płyną impulsy ze świat a kryjącego się pod warstwą rzeczywistości zewnętrznej, materialnej, impulsy te przenosi artystka na płótno w półtransie. Powstaje wówczas niezwykłe, ezoteryczne "pismo", zdynamizowane dodatkowo transparentnymi barwami, nasyconymi znaczeniami symbolicznymi i przeżyciami emocjonalnymi autorki. A zatem jej sposób pracy twórczej jest połączeniem medytacji z technika automatycznego zapisu." Krytycy piszą, że jej obrazy - niczym

gigantyczne notatniki - stanowią zapis tego, co niewidzialne ludzkim okiem: energii duchowej i abstrakcji symbolicznej, utrwalone dzięki literom zastąpionym przez malarskie dźwięki i melodyjne barwy.

Wielokrotnie inspiracją dla obrazów i grafik Janiny Kraupe-Świderskiej była muzyka (linoryty Requiem Pendereckiego, 1989), poezja, astrologia i magia. Jej styl, bliski lirycznej abstrakcji, został ukształtowany pod wpływem surrealizmu. Cykle poetyckich kompozycji artystki są wypełnione tajemnymi znakami, symbolami, często przypominają partytury okultystyczne (Charaktery, 1957; Metamorfozy, 1963; Makropolis, 1977; Transmutacje, 1984). Jej prace, zarówno olejne jak i graficzne, są delikatne i niezwykle harmonijne.